

TỔNG QUAN VỀ ĐO LƯỜNG VÀ ĐÁNH GIÁ MỨC ĐỘ ĐẠT ĐƯỢC CHUẨN ĐẦU RA CHƯƠNG TRÌNH ĐÀO TẠO

Ngô Thanh An, Nguyễn Văn Hòa

Khoa Công nghệ Hóa học – Trường Đại học Công nghiệp Thực phẩm Tp.HCM

Email: hoanv@hufi.edu.vn

TÓM TẮT

Việc đo lường đánh giá mức độ đạt được chuẩn đầu ra (CĐR) chương trình đào tạo (CTĐT) là rất cần thiết để thực hiện cải tiến chương trình đào tạo cũng như giúp cho giảng viên, sinh viên kịp thời đổi mới phương pháp dạy và học, giúp nhà quản lý giáo dục kiểm soát được chất lượng đào tạo. Để thực hiện điều này, cần phải kiểm soát chặt chẽ từ khâu thiết kế các CĐR của CTĐT (PLO) đến các CĐR của học phần (CLO), phương pháp dạy và học cũng như phương pháp đánh giá người học. Kết quả đánh giá người học trong từng học phần là nguồn dữ liệu quan trọng để đo lường và đánh giá mức độ đạt được các PLO. Bài báo cáo này trình bày các bước cần thiết để đánh giá mức độ đạt được PLO bằng phương pháp đánh giá trực tiếp trên cơ sở thống kê các CLO liên quan.

Từ khóa: Chuẩn đầu ra, đo lường, đánh giá, chương trình đào tạo

1. GIỚI THIỆU

Từ năm 2012 đến nay, chúng ta có thể nhận thấy có rất nhiều văn bản quy phạm pháp luật về giáo dục có liên quan đến vấn đề chất lượng đào tạo đại học. *Tuy nhiên, khái niệm chất lượng, mà đặc biệt là chất lượng trong đào tạo đại học lại khó xác định.* Trên thế giới đã có nhiều định nghĩa được đưa ra về “chất lượng giáo dục đại học”. Chất lượng được coi là một khái niệm tương đối, thỏa mãn những ưu tiên của các nhóm lợi ích khác nhau của người thụ hưởng. Những người hưởng lợi này có thể là sinh viên, giảng viên, đội ngũ hỗ trợ, phụ huynh, các đơn vị sử dụng lao động... Trong một nhà máy sản xuất, đầu vào, quy trình vận hành hoặc sản phẩm đầu ra đều được xác định trước. Tuy nhiên, trong giáo dục, mọi yếu tố bao gồm đầu vào, quá trình và đầu ra - đều là con người và do đó, không thể được xử lý theo cách tiếp cận đơn giản như vậy. Có nhà khoa học còn cho rằng bản thân chất lượng trong giáo dục đại học là một thuật ngữ hơi mơ hồ vì nó bao hàm cả tiêu chuẩn và sự xuất sắc. Do vậy, có thể nói rằng xác định chất lượng trong giáo dục là rất khó. Chất lượng giáo dục chỉ có thể được trải nghiệm, nhưng không thể xác định được. Để góp phần giúp dễ hình dung và đơn giản hơn trong việc định lượng, các thông số chất lượng đã được quy định và sử dụng nhằm giúp đánh giá các cơ sở giáo dục đại học thông qua các kết quả hoạt động như kết quả thi, tình hình việc làm của sinh viên sau khi tốt nghiệp, danh tiếng của cơ sở giáo dục dựa trên các kiểm định từ bên ngoài... Từ những nhận định và phân tích ở trên, có thể thấy rằng chính bởi vì còn chưa rõ ràng về mặt khái niệm chất lượng trong giáo dục đã kéo theo hệ quả là các hoạt động quản lý chất lượng giáo dục cũng không thể nào phát triển được.

Đối chiếu với hoàn cảnh Việt Nam, trước đây, khi mà nền tảng về mặt vật chất (nguồn lực nhà nước, nguồn lực cơ sở giáo dục...) còn hạn chế thì văn hóa chất lượng dĩ nhiên

phải có sự tương đồng với nền tảng vật chất như thế. Tuy vậy, nhìn vào hàng loạt các văn bản quy phạm pháp luật được ban hành từ những năm 2012 đến nay chúng ta dễ dàng nhận thấy nhà nước đã bắt đầu quan tâm đến vấn đề chất lượng giáo dục đại học. Hàng loạt các văn bản đã được ban hành giúp cho sự nhận thức về chất lượng trong giáo dục đại học ngày càng rõ hơn. Cũng trong khoảng thời gian từ 2012 đến nay, khái niệm chuẩn đầu ra (CĐR) đã được đề cập khá thường xuyên hơn.

2. KHÁI NIỆM CHUẨN ĐẦU RA

Thực tế có rất nhiều định nghĩa về thuật ngữ chuẩn đầu ra. Cụ thể:

CĐR là sự khẳng định của những điều kỳ vọng, mong muốn một người tốt nghiệp có khả năng làm được nhờ kết quả của quá trình đào tạo (Jenkins và Unwin, 2001).

CĐR là lời khẳng định của những điều mà chúng ta muốn sinh viên chúng ta có khả năng làm, biết, hoặc hiểu nhờ hoàn thành một khóa đào tạo (Univ. New South Wales, Australia).

CĐR là yêu cầu cần đạt về phẩm chất và năng lực của người học sau khi hoàn thành một chương trình đào tạo, gồm cả yêu cầu tối thiểu về kiến thức, kỹ năng, mức độ tự chủ và trách nhiệm của người học khi tốt nghiệp (Thông tư số 17/2021/TT-BGDĐT).

Như vậy, có thể thấy rằng CĐR chính là kết quả của quá trình đào tạo của bất kỳ một cơ sở giáo dục nào. Một quá trình đào tạo được cấu thành từ những đơn vị nhỏ nhất là từng bài học cụ thể; các bài học riêng lẻ đến phiên nó lại hình thành nên một môn học xác định; và cuối cùng nhiều môn học khi tập hợp lại theo một trật tự và cấu trúc nào đó sẽ tạo ra một chương trình đào tạo hoàn chỉnh. Tương ứng với từng cấp bậc của chương trình đào tạo như thế sẽ là một cấp bậc chuẩn đầu ra. Cụ thể, chúng ta sẽ có chuẩn đầu ra cho bài học (LLO), chuẩn đầu ra môn học (CLO) và chuẩn đầu ra chương trình đào tạo (PLO).

- LLO thể hiện qua yêu cầu về kiến thức, kỹ năng phải đạt được của bài học.
- CLO thể hiện qua các yêu cầu về kiến thức, kỹ năng, mức độ tự chủ và trách nhiệm phải đạt được khi hoàn thành môn học.
- PLO là tuyên bố mô tả trình độ năng lực của sinh viên ngay khi hoàn thành chương trình (tốt nghiệp). PLO thể hiện qua các mục tiêu cụ thể của CTĐT và các yêu cầu của CTĐT về kiến thức, kỹ năng, mức tự chủ và trách nhiệm.

3. Ý NGHĨA CỦA CHUẨN ĐẦU RA

Chuẩn đầu ra là một cấu thành căn bản trong hoạt động lập kế hoạch của quá trình đào tạo. Do vậy, có thể khẳng định chuẩn đầu ra là yếu tố cốt lõi cho toàn bộ hoạt động đào tạo của một cơ sở đào tạo. Cụ thể:

- CĐR mang tính định hướng việc dạy và học: (a) Đối với giảng viên: giảng viên sẽ biết mình cần dạy về vấn đề gì, dạy như thế nào để người học đạt được CĐR; (b) đối với người học: người học sẽ biết mình cần học gì để đạt CĐR và sau khi học xong mình sẽ làm được gì.
- CĐR có ý nghĩa rất quan trọng trong việc đổi mới giáo dục, nâng cao chất lượng đào tạo.

- CDR làm cơ sở để xem xét điều chỉnh CTĐT phù hợp, nâng cao chất lượng đào tạo: Khắc phục những tồn tại, coi trọng đầu vào, giảng viên giảng dạy những gì mình có, nhà trường cung cấp dịch vụ giáo dục có đến đâu thì làm đến đó.
- Thông qua CDR để tiếp thị nhà trường, ngành, chuyên ngành mới;
- Tăng cường khả năng hợp tác giữa các trường đại học, giữa nhà trường với xã hội, doanh nghiệp, thường xuyên đổi mới CTĐT đáp ứng nhu cầu xã hội;
- Nâng cao chất lượng đào tạo, kiểm định CTĐT;
- CDR làm cơ sở để thiết kế lại nội dung giảng dạy; lựa chọn phương pháp giảng dạy và phương pháp đánh giá phù hợp;
- Xác định rõ các mối liên kết giữa các môn học;
- Là cơ sở thúc đẩy cán bộ quản lý giáo dục đổi mới phương pháp quản lý, giáo viên đổi mới phương pháp giảng dạy: lấy người học làm trung tâm;
- Người học có cơ sở để lựa chọn ngành yêu thích;
- Giúp người học hiểu rõ họ được mong đợi gì: Từ đó không ngừng nỗ lực để đáp ứng CDR;
- Xác định khả năng của người học sau khi tốt nghiệp;
- Là cơ sở để tổ chức, doanh nghiệp đánh giá khả năng cung ứng nguồn nhân lực của nhà trường, biết được nguồn tuyển dụng theo nhu cầu;
- Xây dựng đối tác với các cơ sở đào tạo, phát triển nguồn nhân lực.

4. ĐO LƯỜNG VÀ ĐÁNH GIÁ MỨC ĐỘ ĐẠT ĐƯỢC CDR CỦA CTĐT

4.1. Tính bắt buộc của việc đo lường kết quả học tập theo CDR

Chương trình đào tạo phải thể hiện người học đạt được chuẩn đầu ra tại thời điểm tốt nghiệp (Tiêu chuẩn 1.5, AUN-QA V4.0).

Phải có dữ liệu về mức độ đạt được chuẩn đầu ra CTĐT của người học. Dữ liệu này phải được thiết lập và giám sát (Tiêu chuẩn 8.4, AUN-QA V4.0).

Điều 14 – Công nhận tốt nghiệp và cấp bằng tốt nghiệp theo yêu cầu của thông tư 08/2021/TT-BGDĐT:

“Sinh viên được xét và công nhận tốt nghiệp khi có đủ các điều kiện sau: a) Tích lũy đủ học phần, số tín chỉ và hoàn thành các nội dung bắt buộc khác theo yêu cầu của chương trình đào tạo, *đạt chuẩn đầu ra của chương trình đào tạo*; b) Điểm trung bình tích lũy của toàn khóa học đạt từ trung bình trở lên...”

4.2. Các phương pháp đánh giá mức độ đạt được CDR của CTĐT

Đánh giá mức độ đạt được CDR của CTĐT (đánh giá PLO) là quá trình sử dụng các phương tiện đánh giá nhằm thu thập, xử lý, phân tích dữ liệu, đo lường mức độ đạt được các PLO của người học. Đánh giá PLO sử dụng các phương pháp đánh giá trực tiếp, gián tiếp, định lượng và định tính phù hợp với mục tiêu và CDR cần đánh giá.

Phương pháp đánh giá trực tiếp là phương pháp đánh giá đòi hỏi người học phải thể hiện được những kiến thức, kỹ năng đã đạt được. Bao gồm: bài thi cuối kỳ; bản báo cáo

tiểu luận; thuyết trình; dự án; đồ án; thực tập; khóa luận tốt nghiệp; các chứng chỉ chuyên môn...

Phương pháp đánh giá gián tiếp là phương pháp đánh giá thông qua các kết quả khảo sát/phỏng vấn người học, cựu người học, đơn vị sử dụng lao động ...

Phương pháp đánh giá định lượng là loại đánh giá liên quan đến việc sử dụng các phương pháp đo lường và phân tích số liệu mà thường dựa trên các phương pháp thống kê. Phương pháp định lượng thường liên quan đến điểm số hoặc mức độ thể hiện của người học.

Phương pháp đánh giá định tính là loại đánh giá chủ yếu mang tính mô tả và diễn giải. Đánh giá định tính thường tập trung vào chất lượng của các kết quả/thể hiện của người học. Phương pháp này có thể đánh giá ở nhiều cấp độ khác nhau về kiến thức hay kỹ năng hay mức độ tự chủ và trách nhiệm của người học.

Thiết kế các bước đo lường, đánh giá trực tiếp mức độ đạt được PLO:

Từ các PLO trong CTĐT đã nêu, giảng viên thiết kế các CLO trong học phần tương ứng cũng như phương pháp giảng dạy, phương pháp đánh giá. Từ kết quả đánh giá của các học phần, giảng viên/đơn vị quản lý học phần thu thập dữ liệu và đánh giá mức độ người học đạt được CLO trong học phần. Tổng hợp kết quả đo lường CLO từ các học phần có liên quan sẽ cho kết quả đo lường mức độ đạt được PLO.

Để hình dung các bước đo lường đánh giá mức độ đạt được PLO, trong báo cáo này sẽ trình bày minh họa cách đo lường đánh giá cho một PLO cụ thể của CTĐT ngành Công nghệ kỹ thuật hóa học (PLO4).

Bảng 1. Ví dụ một CDR của CTĐT ngành Công nghệ kỹ thuật hóa học (PLO4)

Ký hiệu	Chủ đề chuẩn đầu ra	TĐNL
PLO4	Áp dụng kiến thức về lập kế hoạch, tổ chức và giám sát các quá trình trong lĩnh vực hoạt động công nghệ kỹ thuật hóa học	3
PLO4.1	Xác định được mục tiêu, khối lượng công việc và nhân lực cần thiết để thực hiện một vấn đề cụ thể trong lĩnh vực công nghệ kỹ thuật hóa học	3
PLO4.2	Áp dụng kiến thức về tổ chức và giám sát vào công việc một cách hiệu quả để đáp ứng thời hạn	3

Để có thể đo lường đánh giá mức độ đạt PLO4 nêu trên, cần thực hiện các bước như sau:

- i. Xác định các học phần (hoặc học phần cốt lõi) cần thu thập minh chứng cho việc đánh giá PLO dựa trên bảng ma trận các học phần và chuẩn đầu ra trong CTĐT;
- ii. Thu thập dữ liệu và đánh giá mức độ đạt các CLO của các học phần liên quan;
- iii. Phân tích dữ liệu thu thập được để đánh giá mức độ đạt PLO và đối sánh với mục tiêu đã đề ra cũng như dữ liệu đo lường đánh giá từ các năm trước (nếu có);
- iv. Xác định những nguyên nhân, đề xuất các giải pháp cải tiến.

Bảng 2. Đánh giá mức độ người học đạt PLO4

PLO		Học phần cốt lõi	CLO	Tỷ lệ đạt CLO (%)	Mục tiêu đạt PLO (%)	Tỷ lệ đạt PLO (%)	Nguyên nhân	Đề xuất giải pháp cải tiến				
PLO4	PLO4.1	Lập và phân tích dự án	CLO1.1		85 % sv đạt							
			CLO1.2									
		Quản lý dự án	CLO1.2									
		Thực hành sản xuất sản phẩm chăm sóc cá nhân	CLO2.1									
			CLO2.2									
	Quy hoạch thực nghiệm và tối ưu hóa	CLO3										
	PLO4.2	Nguyên tắc quản lý công nghệ	CLO2.1						90 % sv đạt			
			CLO2.2									
		Các công cụ thống kê để cải tiến và kiểm soát chất lượng	CLO2.3									
			Thực hành cơ khí hóa chất	CLO2.1								
CLO2.2												

Ngoài ra, các đơn vị phụ trách CTĐT cần xây dựng kế hoạch cụ thể để đánh giá từng PLO. Trong đó, cần nêu rõ phương pháp đánh giá (ưu tiên phương pháp đánh giá trực tiếp và các minh chứng trực tiếp), quy trình thu thập và phân tích dữ liệu kiểm tra - đánh giá cho từng PLO, việc xác định nguyên nhân các PLO không đạt phải phân tích đến từng học phần liên quan.

5. KẾT LUẬN

Việc đo lường đánh giá mức độ đạt được PLO và CLO ở Việt Nam hiện nay vẫn chưa được quan tâm đúng thật chất, các giảng viên chưa được tập huấn kỹ, điều này dẫn đến làm tăng thêm khối lượng công việc cho giảng viên và cán bộ quản lý CTĐT, vì vậy cần phải có phương pháp đo lường đánh giá hiệu quả và hợp lý để kết quả đánh giá trở thành nguồn cung cấp thông tin đáng tin cậy và là động lực để phát triển.

Bài báo cáo này đã đưa ra một phương pháp đo lường đánh giá mức độ đạt được PLO – phương pháp đánh giá trực tiếp. Độ tin cậy của mức độ đạt được PLO hoàn toàn phụ thuộc vào độ chính xác từ dữ liệu các CLO, vì vậy, các cơ sở quản lý giáo dục cần phải có cơ chế kiểm soát hoạt động dạy và học cũng như kiểm tra, đánh giá ở từng học phần.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đinh Thành Việt, Trần Thị Hà Vân, Thiết kế và thực hiện đo lường đánh giá mức độ đạt chuẩn đầu ra của chương trình đào tạo – minh họa qua ví dụ chuẩn đầu ra “có khả năng xác định, hình thành và giải quyết vấn đề kỹ thuật phức tạp, Kỹ yếu hội thảo khoa học: Công tác bảo đảm chất lượng giáo dục đại học trong tình hình mới, NXB ĐHQG TPHCM, (2020), 217 – 228.
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo, Thông tư số 17/2021/TT-BGDĐT: Quy định về chuẩn chương trình đào tạo; xây dựng; thẩm định và ban hành chương trình đào tạo các trình độ của giáo dục đại học, (2021).
3. Bộ Giáo dục và Đào tạo, Thông tư số 08/2021/TT-BGDĐT: ban hành Quy chế đào tạo trình độ đại học, (2021).
4. Mạng lưới các Trường Đại học Đông Nam Á (AUN-QA), Tài liệu hướng dẫn đánh giá chương trình đào tạo theo AUN-QA, Phiên bản 4.0. Bangkok, Thailand: ASEAN University Network, (2020).